

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
„УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА КЛАСИЧНОЇ ТА РУМУНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

Яцків О.М.

**ФОНЕТИКА
ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ**

**Методичні розробки
для студентів гуманітарних факультетів**

Ужгород – 2018

УДК 811.124'34 (076)
Я-93

Методичні розробки для гуманітарних факультетів. Фонетика латинської мови. /
Укл. Яцків О.М. – Ужгород: УжНУ, 2018. – 22 с.

Рецензент

Швед Е.В., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри
класичної та румунської філології

Затверджено на засіданні кафедри класичної та румунської філології,
протокол № 5 від 27.06.18 р.

Затверджено Вченою радою факультету іноземної філології,
протокол № 5 від 27.06.18 р.

Пояснювальна записка.

Завдання пропонованих “Методичних розробок” – полегшити всім студентам, які вивчають латинську мову, самостійно засвоїти розділ “Фонетика”.

Методичні розробки містять виклад фонетики латинської мови, перелік практичних навичок, латинський алфавіт, вправи для закріплення, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

Перелік практичних навичок

У результаті опрацювання розділу латинської мови “Фонетика” студент повинен володіти такими практичними навичками:

- Правильно відображати на письмі звуки латинського алфавіту та латинізовані терміни.
- Вільно читати латинський текст.

Латинський алфавіт

У латинському алфавіті 24 букви:

Великі букви	Малі букви	Назва	Вимова
A	a	а	а
B	b	бе	б
C	c	це	ц, к
D	d	де	д
E	e	е	е
F	f	еф	ф
G	g	ге	г
H	h	га	г
I	i	і	і, й
K	k	ка	к
L	l	ель	ль
M	m	ем	м
N	n	ен	н
O	o	о	о
P	p	пе	п
Q	q	ку	к
R	r	ер	р
S	s	ес	с, з
T	t	те	т
U	u	у	у
V	v	ве	в
X	x	ікс	кс, кз
Y	y	іпсилон	і
Z	z	зета	з, ц

Вимова голосних (Vocāles)

В латинській мові є шість голосних букв, які передають дванадцять звуків (шість довгих і шість коротких) **a, e, i, o, u, y**.

Букви **a, e, o, u** вимовляються як відповідні звуки української мови. Наприклад:

natura (натура) - природа,

ego (его) - я.

Буква **i** служить для позначення голосного або приголосного звука. В першому випадку вона вимовляється як [i]. Наприклад:

līnea (лінеа) – лінія.

В другому – як [й]*. Буква **i** вимовляється як приголосний звук, якщо стоїть на початку слова або складу перед голосним.

Наприклад:

iam (ям) – вже,

maior (ма́йор) – більший.

Буква **y** запозичена зі старогрецького алфавіту і вживається в словах грецького походження. Вона вимовляється як [i]. Наприклад:

lyra (лі́ра) – ліра.

pyramis (піраміс) – піраміда.

Сполучення голосних (Diphthongi)

Дифтонг – це складний голосний звук, який складається з двох елементів, що утворюють один склад. В латинській мові є чотири дифтонги: **ae, oe, au, eu**.

---

* Букви J, j – у класичній латині не було. Її ввів у латинський алфавіт в епоху Відродження гуманіст Petrus Ramus (1515-1572).

ae – [e] saepe (сепе) – часто,
oe – [e] roena (пена) – покарання,
au – [ав] aurum (аврум) – золото,
eu – [ев] Europa (Европа) – Європа.

Іноді сполучення **ae**, **oe** не утворюють дифтонг, тому голосні повинні вимовлятися окремо. В такому випадку над буквою **e** стоїть горизонтальна риска або двокрапка. Наприклад:

roēta (по́ета) – поет,
aër (а́ер) – повітря.

Вимова приголосних (Consonantes)

Буква **c** вимовляється дwoяко: 1) **c** – [ц], якщо стоїть перед звуками [e] та [i]. Наприклад:

centum (це́нтум) – сто,
Caesar (Це́зар) – Цезар,
cito (ці́то) – швидко,
Cyprus (Ці́прус) – Кіпр.

2) **c** – [к], якщо стоїть перед буквами **a**, **o**, **u**, дифтонгом **au**, перед приголосними, а також в кінці слова. Наприклад:

cor (ко́р) – серце,
causa (ка́вза) – причина,
scribo (скрі́бо) – пишу,
dic (ді́к) – говори.

Буква **g** вимовляється як українська буква [г]. Наприклад:

gaster (га́стер) – шлунок,
gutta (гу́тта) – крапля.

Буква **h** відповідає українській букві г. Наприклад:

homo (го́мо) – людина,

herba (гѣрба) – трава.

Буква **k** в класичній латинській мові вживалася тільки в таких словах.

kalium (ка́ліум) – калій,

Karthago (Картáго) – Карфаген,

Kalendae (Календе) – календи, перший день місяця,

Kaeso (Кезо) – Кезон, чоловіче ім'я,

корра (коппа) – ко́ппа, архаїчна грецька буква, яка у римлян перейшла у букву **q**.

Буква **l** вимовляється м'яко. Наприклад:

luna (люна) – місяць,

leo (лео) – лев.

Буква **q** самостійно не вживається, а тільки в поєднанні з буквою **u** і вимовляється [**кв**]. Наприклад:

aqua (а́ква) – вода,

quadratum (квадрáтум) – чотирикутник, квадрат.

Буква **s** вимовляється як [**с**], але, якщо вона стоїть між голосними, а також в поєднанні з буквами **m** та **n**, то вимовляється як [**з**]. Наприклад:

sol (со́ль) – сонце,

sal (са́ль) – сіль,

rosa (ро́за) – троянда,

mensis (ме́нзіс) – місяць.

Буква **x** запозичена з старогрецького алфавіту, вимовляється [**кс**], а між голосними [**кз**]. Наприклад:

lex (лекс) – закон,

exemplar (екзѣмпляр) – приклад.

Буква **z** також запозичена з старогрецького алфавіту, вимовляється [дз], [з], а в словах не грецького походження, як [ц].

Наприклад:

oryza (орідза) – рис,

zona (зона) – пояс, зона,

zincum (цінкум) – цинк.

Сполучення приголосних

В латинській мові є ряд буквосполучень запозичених із старогрецької мови. Наприклад:

ch – [x] – schola (схоля) – школа,

chole (хольє) – жовч,

ph – [ф] – phosphorus (фосфорус) – фосфор,

th – [т] – theatrum (театрум) – театр,

thea (теа) – чай,

rh – [р] – rhetor (ретор) – ритор.

Буквосполучення **ngu** вимовляється як [нгв]. Наприклад:

lingua (лінгва) – мова,

sanguis (сангвіс) – кров.

Буквосполучення **ti** перед голосними вимовляється [ці].

Наприклад:

natio (націо) – народ,

ratio (раціо) – розум.

Але, якщо це буквосполучення поєднується з буквами **s, t, x**, а також у словах грецького походження, коли на цей склад падає наголос, то вимовляється [ті]. Наприклад:

bestia (бестія) – звір,

mixtio (мікстіо) – змішую,

Miltíades (Мільтіадес) – Мільтіад.

Буквосполучення **su** вимовляються [св], якщо утворює з наступним голосним один склад. Наприклад:

suavis (св́авіс) – приємний,

consuetudo (консв́етудо) – звичка.

Якщо ж не утворює один склад, то вимовляється як пишеться.

Наприклад:

suus (с́уус) – свій.

Поділ на склади

Число складів відповідає числу голосних звуків. Склади бувають відкритими, якщо закінчуються на голосний і закритими, якщо закінчується на приголосний.

Слова діляться на склади:

- 1) між двома голосними: dé-us (бог);
- 2) між голосним або дифтонгом та поодиноким приголосним, який головним чином належить до наступного складу : ró-sa (троянда), dó-mi-nus (господар), lí-ber (книжка), са́u-sa (причина);
- 3) виділяються префікси: ab-és-se (бути відсутнім); de-scén-do (я спускаюсь);
- 4) всередині групи приголосних:
  - а) між двома приголосними: léс-ti-o (читання); ín-su-la (острів);
  - б) у групі з трьох приголосних – звичайно перед останнім приголосним: sánc-tus (священний);
- 5) перед сполученням muta cum liquida: pá-tri-a (батьківщина), téм-plum (храм).

Склади в латинській мові бувають довгі або короткі за природою і за положенням. Довгота складу позначається знаком довготи над голосною (̄), короткість – знаком короткості (˘): a-mī-cus (друг), ро-р̄i-lus (народ). Відкритий склад з коротким голосним – короткий. Всі інші склади довгі навіть закритий склад з коротким голосним є довгим за положенням. Наприклад:

У слові *vi-ā дорога* склад *vi-* короткий, тому що голосний знаходиться перед голосним;

p̄i-lā м'яч – відкриті склади *p̄i-* та *-lā* короткі за природою і це позначено знаком ˘;

rau-peg бідний – відкритий склад *rau-* довгий, тому що він має дифтонг;

scr̄ip-tor письменник – закритий склад *scr̄ip-* довгий, тому що він має довгий звук *ī*;

sīl-va ліс – закритий склад *sīl-* довгий за положенням, хоч голосний *ī* короткий за природою.

Наголос

Наголос ніколи не падає на перший склад. Він падає на другий склад, якщо цей склад довгий. Якщо ж другий склад короткий, то наголос переходить на третій склад.

Примітка: в латинській мові склади рахуються від кінця слова.

Голосний другого складу може бути довгий за природою і за положенням.

Довгота за природою (*syllāba natūra longa*):

1) якщо склад містить дифтонг. Наприклад:

gangrāēna (гангрéна) – омертвіння,

pharmacēuta (фармацéвта) – фармацевт.

2) суфікси **-āt, -ūt, -ār, -ūr, -ōs, -āl, -īn** завжди довгі.

Наприклад:

natūra (нату́ра) – природа,

vulgāris (вульга́ріс) – звичайний,

vitamīnum (вітамі́нум) – вітамін.

Довгота за положенням (syllāba positīōne longa):

1) якщо після голосного другого складу слідує дві і більше приголосних. Наприклад:

colūmna (колю́мна) – колона,

labyrīnthus (лябірі́нтус) – лабіринт.

2) якщо після голосного другого складу слідує подвійні приголосні **x** та **z**. Наприклад:

orūza (орі́дза) – рис,

reflēxus (рефлє́ксус) – вигин, поворот.

Голосний другого складу від кінця також буде короткий за природою і за положенням:

Короткість за природою (syllāba natūra brevis):

1) якщо містить зменшувальні суфікси **-ūl, -ōl, -bīl**, а також суфікси **-īc, -īd**. Наприклад:

pilūla (пілю́ля) – кулька,

sanabīlis (санабі́ліс) – виліковний,

viōla (віо́ля) – фіалка.

Короткість за положенням (syllāba positīōne brevis):

1) буквосполучення **ch, ph, th, rh** позначають один звук, тому не подовжують голосний другого складу. Наприклад:

philosōphus (фільо́зофус) – філософ,

stomāchus (сто́махус) – стравохід.

2) сполучення німих звуків (**b, c, d, g, p, t**) з плавними (**r, l**) (muta cum liquida) не подовжує голосний другого складу. Наприклад:

tenēbra (тэнебра) – тiнь,
multīplex (мўльтiплекс) – складний.

3) голосний перед голосним завжди короткий. Наприклад:

vidēo (вiдео) – дивлюся,

audiō (авдiо) – слухаю.

4) голосний перед буквою **h** також є короткий. Наприклад:

sōntrāho (контраго) – стягую

éxtrāho (екстраго) – витягую.

Велика буква

У латинській мові велика буква вживається на початку речення, а також з великої букви пишуться власні імена, включаючи назви народів, місяців і похідні від них прикметники і прислівники:

Roma (Рим),

Romānus (римський),

Latīnus (латинський),

Latīne (по-латині),

Ianuarius (січень).

Вправи

1. Прочитайте слова, поясніть вимову голосних:

ána, ála, ánte, égo, térra, pes, líttera, línea, Ianuáriuš, máior, índex, óleum, óptimus, córpus, mánuš, rínus, lúna, óculus, dens, lýra, Týra.

2. Прочитайте слова, поясніть вимову дифтонгів:

praésens, gangraéna, aéter, aúris, amoéba, lagoéna, auxílium, áër, Európa, poëma, eucalíptus, aúctor, Augústus, foédus, neuter, Graécia, caédes, praemium, daemon, oeconómia.

3. Прочитайте слова, поясніть вимову приголосних:

cíto, básiš, férrum, céntum, orýza, Cýprus, dóctor, cáput, mel, caúsa, scaéna, colónia, kálium, níger, coéna, páctum, críticus, rósa, cultúra, dic, hómo, grámma, lux, grádus, áqua, Kaléndae, argéntum, hónor, lac, hérba, násus, coróna, procéssus, vása, officiáliš, cášus, orátor, exémplar, nómen, dómuš, colléga, zóna, quércus, organísmuš, pýramis, máximuš, história, vídeo, radix, vallum, líttera, níhil, legátus, luxúria, populáris, lacúna, album, Alexánder, léctor, soláris, últimuš, lucífer, revísió, succéssió, úxor, xenodóchiuš, Xanthíppe, Zeuxis, vexíllum.

4. Поясніть вимову буквосполучень:

curátio, língua, béstia, nátio, scholásticus, psychológia, suádeo, rhytmicus, théa, labyrínthus, sánquiš, declarátio, imitátio, chóruš, Suébi, cháрта, unguis, orátio, rhétor, míxtio, illuminátio, collóquiū, declamátio, lustrátio, consuetúdo, óstiuš, quadrátus, quídquid, quaédam, propínquuš, équuš, quomodocúnque, líquiduš, mýthoš, nýmpha, Pythia, Pythágoraš, Tyrhénum, xenodóchiuš, Xenóphon.

5. Напишіть латинськими буквами слова:

кавум, назус, холє, аква, санґвіс, нутрікс, кваттуор, схоля, свадео, ціто, дозус, суус, націо, квадратус, свеско, раціо, обліквус, екстрактум, узус, лекс, лінґва, саль, аер, аврікуля, індекс, ісхіас, poeta, кортекс, якто, екземпляр, репетіціо, ювеналіс, окказіо, цера, унґвентум, хронікус, павпер, презідіум, гуманус, ваза, кавзаліс, агрїкультура, поема, солюціо, кріста, коквере, авріс, йодум, вена, емульсіо, кверкус, радікс, цензура, квінкве, схема, свавіс, лінґва, церебеллум, квартус, конха, назаліс, солюціо, окціпут, канцер, цітус, свавіс, антїквус, кортекс, бестія, ляміна, бронхіаліс, нукс, окулюс, квантум, Сіцілія, токсікус, януаріус, Європа, харта, брахіум, кавза, мускулюс, цементум, травма, коквере, аврум, мікстіо, візус.

6. Прочитайте латинські слова, зробіть транслітерацію їх за допомогою букв українського алфавіту (зразок виконання: ostentatio – остентаціо, pulchritudo – пульхрїтудо):

cisterna, confixus, frequenter, honestus, incautus, oraculum, Maecenas, tragoedia, iudex, reliquus, laetitia, thermae, vehemens, vectigal, multiplex, palatium, curriculum, charta, sphaera, significatio, laureatus, gladiator, scholasticus, illusio, triumphare, effectus, symphonia, quadringenti, coniunctio.

7. Визначіть довготу або короткість другого складу, поставте наголос:

congressus, stipendium, medicamentum, thermometrum, viola, gangraena, extraho, pilula, tenebra, elementum, pilula, tinctura, globulus, pharmaceuta, oryza, curatio, quadruplex, declaratio, inspector, rotundus, reflexus, muliebris, positio, labyrinthus, vulgaris, monolithus, circulus, philosophus, facies, diaeta, contraho, sentio, argumentum, verticalis, cultura, silvestris, sagitta, consilium, complexus, video, semestris, substantia, naturalis, musculus, mineralis, amoeba, officina.

8. Прочитайте латинські слова і поясніть, якими правилами ви користувалися при постановці наголосу:

fi-li-a, A-si-a, bes-ti-a, ia-nu-a, sta-tu-a, Phry-gi-a, prae-mi-um, proe-li-um, stu-dī-um, La-ti-um, spa-ti-um;

Ae-gyp-tus, tri-um-phus, se-cun-dus, ho-nes-tus, ae-ter-nus, pro-pin-quus, pu-el-la;

syl-lā-ba, de-clā-ro, hu-mā-nus, a-rē-na, col-lē-ga, po-ē-ta, ma-chī-na, a-quī-la, a-mī-ca, do-mī-nus, del-phī-nus, can-dī-dus, da-tī-vus, va-lī-dus, oc-cī-do, oc-cī-do, an-ti-quus, per-sō-na, in-cō-la, a-tō-mus, sae-cū-lum, for-tū-na, ta-bŭ-la, ac-cū-so, cir-cū-lus, e-dŭ-co, e-dū-co;

pe-ri-cu-lum, ma-ni-pu-lus; a-mi-ci-ti-a, ius-ti-ti-a, sym-pho-ni-a, prae-si-di-um, ad-ver-bi-um, par-ti-ci-pi-um, col-lo-qui-um, ar-gu-men-tum, e-le-phan-tus, la-by-rin-thus, in-stru-men-tum;

gu-ber-nā-tor, bi-bli-o-thē-ca, scho-las-tī-cus, ge-ne-tī-vus, sub-stan-tī-vum, pe-ri-cū-lum, ma-ni-pŭ-lus;

Cel-tae, Grac-chus, Pyr-rhus, Ger-mā-nus, Cau-cā-sus, A-thē-nae, Eu-rō-pa, O-ce-ā-nus, De-mos-thē-nes, De-mo-crī-tus, He-ra-clī-tus, E-pi-cū-rus, Grae-cus, Cor-sī-ca, Sy-ra-cū-sae, Ther-mo-pŷ-lae.

9. Прочитайте слова, дотримуючись правил вимови. Коротко охарактеризуйте кожне з поданих нижче власних імен письменників Давньої Греції та Риму, а також міфологічних персонажів:

Aeschylus, Aesopus, Apuleius, Aristophānes, Aristotēles, Caesar, Catullus, Cicēro, Euripīdes, Homerus, Homerus, Horatius, Iuvenalis, Lucretius, Martialis, Ovidius, Phaedrus, Plato, Plautus, Senēca, Socrātes, Sophōcles, Tacītus, Vergilius;

Apollo, Aphrodita, Bacchus, Cupīdo, Diana, Hera, Hermes, Iuno, Iuppīter, Ianus, Luna, Mars, Minerva, Musa, Mercurius, Neptunus, Pan, Pluto, Saturnus, Venus, Vulcanus, Achilles, Adonis, Aegeus, Aenēas,

Ariadna, Atlas (Atlantis), Cassandra, Daedālus, Damocles, Danaides, Hercūles, Laocoon, Niōba, Helēna, Cyclops, Odysseus, Oedīpus, Orpheus, Penelōpa, Polyphemus, Pygmalion, Sisyphus, Sphinx, Tantālus.

10. Прочитайте латинські назви місяців:

Ianuarius, Februarius, Martius, Aprilis, Maius, Iunius, Iulius, Augustus, September, October, November, December.

11. Тексти для читання:

De Italia

Lingua Latīna est lingua antīqua. Italia est terra Eurōpae et patria linguae Latīnae. Roma est in Italia. Lingua Latīna est lingua poētārum Romae antīquae. Multis pugnis et multis victoriis Roma clara est. Sicilia est magna insūla Eurōpae inter Italiam et Afrīcam. In ora Siciliae est Aethna. Nota est audacia nautārum Romanōrum. Roma clara est doctrīna et littēris.

De luna

Forma lunae rotunda est. Luna terrae propinqua est. Luna et stellae noctu terram illustrant. Luna saepe figūram littērae C habet. Non semper lunam vidēmus. Umbra terrae interdum obscūrat lunam. Luna plena nautis grata est. Luna et stellae nautis viam monstrant. Nautis multae stellae notae sunt.

De Neptūno, Mercurio et Aesculapio

Popūli antiqui multos deos colēbant. Neptūnus in Ocēano habitābat. Nautae Neptūno equos et tauros immolābant. Mercurius, deus mercatūrae, erat nuntius deōrum. Aesculapium medīci colēbant. Graeci Aesculapio gallos immolābant. Neptūni area plerumque in ripis fluviorum erant, Mercurii in viis, Aesculapii in lucis. Ita in fabūlis poetae antiqui narrabant.

De Sicilia

Sicilia est magna insula Eurōpae inter Italiam et Africam sita. Incōlae Siciliae agricōlae et nautae sunt. Agricōlae arant et colunt terram, nautae navigant. Sicilia admōdum fecunda est. Insula etiam uvis suis clara est.

De elephantis

Elephantus magnus est. Oculi elephantis parvi sunt. In silvis Asiae et Africae est magnus numerus elephantōrum. Indi elephantos albos in numero deōrum habent. Elephantis albi rari sunt. Mira est patientia elephantōrum.

De metallis

Aurum, argentum, ferrum metalla sunt. Metalla sunt in terra. Multi fluvii auro abundant. Ferrum est metallum necessarium. Aurum et argentum apud populos magnum pretium habent. E duro ferro populi varia instrumenta parant.

De amicitia lupi fabula

Asinus aegrōtus erat. Filium parvum habebat. Filius in stabulo aegrōtum curabat. Ad aegrōtum asinum properabant lupi et stabulo appropinquabant. Tum unus e lupis ostium stabuli pulsavit et clamat: “Apēri, mi aselle! Amici tui appropinquant”. Filius lupi respondēbat: “Amicōrum verba blanda audio, sed lupos imprōbos video”.

De castris Romanorum

A Romanis castra ponebantur. Primum a tribuno locus capiebatur, ubi aqua et cibus inveniebatur. Deinde quadratum spatium signabatur et muniebatur. In mediis castris multa tabernacula ponebantur. In castris custodiae per vallum disponebantur. Itaque copiae secure dormiebant in castris.

De fabulis poētārum antiquōrum

Saepe fabulas poētārum antiquōrum legimus. In fabulis poētae antiqui de natura narrant. Fabulae antiquae scientias veras de natura et personis etsi non dant, tamen bene vitam et studia populōrum antiquōrum monstrant. Libenter legimus fabulas et narramus liberis nostris.

De Sparta

Sparta olim erat oppidum Graeciae. Lacedaemonii sive Spartani erant incolae Sparta. Sparta muros non habebat, nam in viris erat praesidium oppidi. Arma Lacedaemoniōrum scuta et hastae et gladii erant. In gymnasiis Sparta pueri ludebant et discebant: gymnasium erat schola disciplinae et patientiae. Corona lauri erat praemium pueris.

De perfidia punita

Olim bellum erat inter Romam et Falerios, oppidum Romae proximum, et Romani ante Falerios castra habebant. Pueri Faliscorum autem etiam in bello extra oppidum exercebantur. Aliquando Faliscus quidam cum pueris nonnullis in castra Romana intrat et Romanis dicit: “Frustra oppidum nostrum oppugnabitis: armis id non expugnabitis, sed dolo incolas superabitis. Pueros vobis mando ac ita Romanis victoriam parabo.” Sed Romani ei respondent: “Contra viros arma habemus et nunquam ea contra pueros capiebamus. Semper armis pugnabamus et pugnabimus, itaque Faliscos dolo non superabimus. Pueros domum remitemus, te autem merito puniemus”.

De Cicerone

Magnus erat numerus scriptorum antiquorum. Multi erant oratores clari Graecorum et Romanorum. In numero oratorum erat et Cicero. Cicero quoque egregius scriptor Latinus erat. Ciceroni libri scriptorum Graecorum et Romanorum noti erant. Gloriam magnam Ciceronis libri de philosophia et de eloquentia et de arte orationis habent.

De animalibus

Sunt multa genera animalium. Animalia vivunt et in terra et in aqua et in aëre. Varias sunt formae et voces animalium. In regionibus Asiae et Africae terra marique rara exemplaria animalium sunt. Facultates animalium diversae sunt. Homines ratione et lingua animalia superant.

12. Прочитайте студентський гімн:

“Gaudeamus”.

Gaudeamus igitur,
Iuvenes dum sumus!
Post iucundam iuventutem,
Post molestam senectutem
Nos habebit humus.

Vita nostra brevis est,
Brevi finiētur.
Venit mors velociter,
Rapit nos atrociter,
Nemini parcetur.

Vivat academia,
Vivant professores!
Vivat membrum quodlibet,
Vivant membra quaelibet,
Semper sint in flore!

Vivant omnes virgines,
Graciles, formosae!
Vivant et mulieres,
Tenērae, amabiles,
Bonaе, laboriosae.

Vivat et respublica,
Et qui illam regit!
Vivat nostra civitas,
Maecenatum caritas,
Quae nos hic protegit.

Pereat tristitia,
Pereant dolores.
Pereat diabolus,
Quivis antiburschius
Atque irrisores!

Питання для самоконтролю

1. З кількох літер складається класичний латинський алфавіт?
2. Перечислити латинські букви в алфавітному порядку.
3. Назвати голосні букви.
4. Назвати приголосні букви.
5. Скільки в латинській мові є дифтонгів і як вони вимовляються?
6. Який ставиться знак для позначення роздільної вимови дифтонгів?
7. Як вимовляється голосний **i**? Навести приклади.
8. Як вимовляється літера **c**? Навести приклади.
9. Коли появилася в латинському алфавіті буква **j**?
10. У якому випадку буква **i** вимовляється як українське [й]?
11. У сполученні з яким голосним вживається приголосний **q**?
12. У якому положенні приголосний **s** вимовляється як українське [з]?
13. Які з букв вживаються лише у словах запозичених із старогрецької мови?
14. У якому положенні приголосний **x** вимовляється як українське [кз]?
15. Як читаються буквосполучення **ch, ph, th, rh**?
16. Як читаються буквосполучення **ngu, su** та **qu**? Навести приклади.
17. Як читається склад **ti**?
18. Які буквосполучення вживаються у словах грецького походження?
19. Які приголосні в інтервокальній позиції змінюють свою вимову?

20. На яких складах у латинських словах може стояти наголос?
21. Якими надрядковими знаками позначається природна довгота і короткість складів?
22. Коли другий склад від кінця є довгим за природою?
23. Коли другий склад від кінця є довгим за положенням?
24. Коли другий склад від кінця є коротким за природою?
25. Коли другий склад від кінця є коротким за положенням?
26. Чи завжди другий склад від кінця є довгим, якщо після нього слідує два приголосні?
27. Довгота або короткість якого складу має значення для правильного наголошування слів?
28. Як в латинській мові вживається велика буква?

Список рекомендованої літератури

1. Литвинов В.Д., Скорина Л.П. “Латинська мова” - Київ, 1990 – 248 с.
2. Маслюк В.П., Оленич Р.М. Латинська мова. - Львів, 1975. – 216 с.
3. Маслюк В.П., Сенів М.Г. Латинська мова. - Харків, 1992. – 304с.
4. Мушак Ю.Ф. Латинська мова. – Видавництво Львівського університету, 1964. – 250 с.
5. Сак Ю.М. Латинська мова. Посібник для студентів заочного факультету Ужгородського державного університету. – Видавництво Ужгородського університету, 1972. – 138 с.
6. Яковенко Н.М., Трипуз В.М. Латинська мова. - Київ, 1993 – 360 с.
7. Ярхо В.Н., Лобода В.И. «Латинский язык». – Москва, 1969 – 384с.
8. Ярхо В.Н., Лобода В.И. «Латинский язык». – Москва, 1983 – 320 с.
9. Дерюгин А.А., Лукянова Л.М. «Латинский язык». – Москва, 1986 - 296 с.
10. И.Х. Дворецкий Латинско-русский словарь - Москва, 1986.